

Jean-Pierre Vigier (1921-2004)

Σ τις 4 Μαΐου πέθανε στο Παρίσι σε ηλικία 83 ετών, μετά από μια μακρά δύσκολη περίοδο εξαιτίας ενός χτυπήματος, ο Jean-Pierre Vigier, ένας από τους σημαντικότερους φυσικούς της εποχής μας.

Ο Vigier γεννήθηκε ακριβώς στην περίοδο της δημιουργίας της κβαντικής μηχανικής από τους ντε Μπρέιγ, Σράιντιγκερ, Χάιζενμπεργκ, Ντιράκ κ.ά. Επίσης, λίγα χρόνια μετά τη διατύπωση της γενικής θεωρίας της σχετικότητας από τον Αϊνστάιν. Η επιστημονική του δραστηριότητα συνεπώς δεν σχετίζεται με τη δημιουργία αυτών των θεωριών, αλλά με την κατανόηση, την ερμηνεία και την περαιτέρω ανάπτυξή τους.

Ο Vigier υπήρξε μαθητής και στη συνέχεια ο κυριότερος συνεργάτης του ντε Μπρέιγ. Μαζί με τον Ντέιβιντ Μπωμ, ήταν η σημαντικότερη μορφή της ομάδας των φυσικών του Ινστιτούτου Πουανκαρέ, η οποία στη δεκαετία του '50 και μετά επιχείρησε όχι μόνο μια ρεαλιστική ερμηνεία της κβαντικής μηχανικής, αλλά και μια επαναδιατύπωσή της ως ρεαλιστικής και αιτιοκρατικής θεωρίας του μικρόκοσμου. Ο Vigier δημοσίευσε πλήθος εργασιών που συνέχιζαν και ανέπτυσαν περαιτέρω τις αρχικές ιδέες του ντε Μπρέιγ (θεωρία του κύματος-οδηγού, διπλή λύση κλπ.). Επίσης διατύπωσε μια θεωρία μικροσωματιών και τα τελευταία χρόνια έπαιξε μαζί με τον Μπωμ και τον Σελλέρι πρωταγωνιστικό ρόλο στη διαμάχη για μια ρεαλιστική, αιτιοκρατική και τοπική ερμηνεία της κβαντικής μηχανικής, με αφετηρία το περίφημο παράδοξο EPR. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί η συμβολή τους στη θεωρία του υποκβαντικού μέσου που έχει ως αφετηρία τις ιδέες του Ντιράκ και του Αϊνστάιν. Ο Vigier, ειδικότερα, ερμήνευσε τον πιθανοκρατικό χαρακτήρα της κβαντικής μηχανικής με βάση την αλληλεπίδραση του σωματιού με το υποκβαντικό μέσον. Τέλος, πρότεινε κρίσιμα αλλά δύσκολα πειράματα για την επαλήθευση του ρεαλιστικού και αιτιοκρατικού χαρακτήρα της κβαντικής μηχανικής. Δεν είναι συνεπώς τυχαίο ότι ο Vigier συμμετείχε στη συγγραφή του βιβλίου του ντε Μπρέιγ *Η κβαντική φυσική θα παραμείνει αντι-αιτιοκρατική* (1953) και ότι ο ντε Μπρέιγ αφιέρωσε ένα βιβλίο στη θεωρία των μικροσωματιών του Vigier και των συνεργατών του (*Εισαγωγή στη Νέα Θεωρία των Σωματιών του κ. Jean-Pierre Vigier και των συνεργατών του*, 1961).

Ο Vigier ήταν από τους λίγους νεότερους φυσικούς που είχε μια συνολική γνώση της φυσικής – τόσο της κλασικής όσο και της νεότερης. Ο Vigier, ειδικότερα, δημοσίευσε εργασίες εναντίον του κυρίαρχου μοντέλου στην κοσμολογία (του Big Bang) και διατύπωσε ένα αντίθετο κοσμολογικό πρότυπο: τη θεωρία του «κουρασμένου φωτός» (fatigue de la lumière).

Η επιστημονική ήταν η μία, κύρια πλευρά του έργου και της προσωπικότητας του J. P. Vigier. Η άλλη ήταν η δραστηριότητα του μαχητή-κομμουνιστή. Οι θεωρίες του Vigier ήταν ετερόδοξες. Το ίδιο και η πολιτική του δραστηριότητα. Μέλος της Κ.Ε. του Γ.Κ.Κ. πήρε στη δεκαετία του '60 το μέρος των φοιτητών που δεν συμφωνούσαν με τη γραμμή του κόμματος και διαγράφηκε από μέλος της Κ.Ε. και του Γ.Κ.Κ. Αλλά ο Vigier παρέμεινε μαχητής-κομμουνιστής, παρών σε όλα τα μέτωπα των κοινωνικών αγώνων και των αγώνων των αποικιοκρατούμενων εθνών. Ιδιαίτερα σημαντική ήταν η δραστηριότητά του στο γαλλικό κίνημα που είχε ως σύνθημα «Νίκη του Βιετνάμ», αντίθετο με το σύνθημα «Ειρήνη στο Βιετνάμ» του Γ.Κ.Κ. Δεν είναι συνεπώς τυχαίο ότι παρασημοφορήθηκε από την κυβέρνηση του Βιετνάμ, η οποία τον θεωρούσε ως «απελευθερωτή του Βιετνάμ».

Αυτό που χαρακτήριζε τον Vigier ήταν το πάθος: πάθος για την επιστήμη, πάθος εναντίον του ιμπεριαλισμού, πάθος υπέρ των αγώνων για την εθνική και την κοινωνική απελευθέρωση. Το πάθος επίσης χαρακτήριζε τον Vigier τόσο στις φιλίες του όσο και στις αδιάκοπες συγκρούσεις του με τη σχολή της Κοπεγχάγης, και γενικότερα με τον φυσικό ιδεαλισμό. Στη μνήμη όσων τον γνώρισαν θα μείνει ζωντανή η ισχυρή, παθιασμένη του προσωπικότητα και ο αδιάκοπος μαχητικός ενθουσιασμός του, που δημιουργούσε πραγματικούς φίλους αλλά και εχθρούς.

Ευτύχης Μπιτσάκης